

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(consolidarea mecanismului de protecție în
domeniul avertizărilor de integritate)

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul legii pentru modificarea unor acte normative (<i>consolidarea mecanismului de protecție în domeniul avertizărilor de integritate</i>) este elaborat de Ministerul Justiției.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
La baza elaborării proiectului sunt următoarele documente de politici: • acțiunea nr. 12 din Cluster I, Capitolul 23 al Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025 • Foaia de parcurs „Statul de Drept”, cap. 23 aprobată prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 275/2025</i>; • acțiunea nr. 210 din <i>Planul Național de Reglementare pentru anul 2025</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 841/2024</i>: „Transpunerea totală a Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii”. Scopul proiectului constă în executarea acțiunii menționate, prin asigurarea continuității procesului de transpunerea <i>Directivei (UE) 2019/1937</i>, referitoare la protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii Europene. Această inițiativă răspunde angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de aliniere la standardele europene în domeniul statului de drept și al protecției avertizorilor de integritate. Prin urmare, modificările propuse va asigura o aliniere integrală la prevederile Directivei menționate, consolidând mecanismele instituționale de raportare și protecție a avertizorilor de integritate și a subiecților conecși acestuia.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
În contextul obținerii statutului de țară candidată de aderare la Uniunea Europeană, Republica Moldova și-a asumat o serie de angajamente ferme în ceea ce privește alinierea legislației naționale la acquis-ul comunitar, precum și consolidarea statului de drept și a valorilor fundamentale europene, printre care se numără transparența, responsabilitatea instituțională și protecția persoanelor care semnalează încălcări. Un element esențial în acest proces este transpunerea integrală a <i>Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii</i>, cunoscută și sub denumirea de Directiva privind avertizorii de integritate. Această directivă stabilește un cadru comun pentru protecția eficientă a persoanelor care raportează încălcări ale

legislației UE în diverse domenii de interes public, cum ar fi achizițiile publice, serviciile financiare, siguranța produselor și a transportului, protecția mediului, sănătatea publică, protecția consumatorilor, și altele.

În prezent, cadrul normativ național este reglementat de *Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate*, care constituie un progres semnificativ față de cadrul anterior. Astfel, de la data adoptării noii legi 2023 și până în prezent, numărul dezvăluirilor de încălcări a legii a rămas relativ redus, conform datelor furnizate de autoritățile relevante în acest sens. Astfel, Avocatul Poporului fiind autoritatea de protecție a primit în total 19 cereri de acordarea măsurilor de protecție în această perioadă (5 în 2023, 7 în 2024 și 7 în 2025), dintre care o parte au fost acceptate spre examinare, iar altele au fost respinse din motive ce țin de neîndeplinirea criteriilor legale sau de competență. Majoritatea cererilor au vizat situații de represalii, precum concedieri ilegale, imixtiuni în activitatea profesională sau acte de intimidare, ceea ce subliniază necesitatea unei protecții eficiente pentru avertizori și pentru persoanele conexe acestora.

De asemenea, Centrul Național Anticorupție fiind autoritatea competentă a înregistrat un număr redus de cazuri de avertizări externe (3 cazuri în 2023, 3 în 2024 și 5 în 2025), din care majoritatea nu au confirmat încălcări ale legii. Totuși, unele cazuri au fost direcționate către alte instituțiile competente, ceea ce indică funcționalitatea mecanismului de raportare externă.

Deși numărul dezvăluirilor de încălcări a legii este modest, acest fapt poate reflecta atât o conformare generală la normele legale, cât și o posibilă lipsă de informare sau o reticență a angajaților față de utilizarea mecanismului avertizare sau de protecție. În acest sens, este imperativ ca cadrul legal să continue să fie îmbunătățit, pentru a asigura garanții sporite și condiții clare care să încurajeze dezvăluirile și să protejeze avertizorii și persoanele conexe acestora. Prin consolidarea acestor măsuri, se contribuie la creșterea transparenței, integrității și responsabilității în instituții și mediul de afaceri, elemente esențiale pentru încrederea cetățenilor în statul de drept.

Cu toate acestea, și analiza comparativă a prevederilor legii în vigoare cu dispozițiile Directivei (UE) 2019/1937 relevă faptul că transpunerea acesteia este doar parțială, lăsând unele aspecte care necesită a fi îmbunătățite.

Un aspect esențial ce necesită îmbunătățire îl reprezintă **extinderea categoriei subiecților care trebuie protejați** în urma dezvăluirii unor încălcări ale legii de către avertizorii de integritate. În legislația actuală, protecția este concentrată în principal asupra avertizorului propriu-zis, fără a acoperi în mod suficient alte persoane conexe, precum colegi, colaboratori sau persoane care asistă avertizorul în procesul de raportare. Această lacună limitează eficacitatea protecției și poate descuraja dezvăluirile de încălcări ilegale, reducând astfel impactul măsurilor anticorupție și de transparență. Totodată, este necesară consolidarea **măsurilor de sprijin oferite avertizorilor**, prin instituirea unor garanții clare, inclusiv consiliere informațională, asistență juridică în procesele penale/civile și măsuri de protecție împotriva oricăror forme de răzbunări directe sau indirecte. Aceste facilități sunt indispensabile pentru a crea un mediu sigur care să stimuleze raportarea responsabilă a încălcărilor admise.

De asemenea, este imperativă **revizuirea și eficientizarea procedurilor pe care autoritatea competentă, precum și entitățile publice sau private trebuie să le aplice în procesul de recepționare a raportărilor și întreprinderea acțiunilor subsecvente**, or acestea sunt elemente fundamentale pentru consolidarea unui cadru eficient de protecție și prevenire a abuzurilor.

Prin urmare, este necesară revizuirea și completarea *Legii nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate*, în vederea continuării alinierii integrale a *Directivei (UE) 2019/1937*. Această intervenție legislativă nu doar că reprezintă un angajament asumat de Republica Moldova în parcursul său european, dar este și un pas crucial pentru întărirea mecanismelor de protecție a avertizorilor de integritate și, mai larg, a oricăror persoane implicate în procesul de raportare a încălcărilor legii, contribuind astfel la consolidarea transparenței, integrității și bunei guvernări în instituțiile publice și private.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Modificări la Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate Domeniile de aplicare a încălcărilor legii

Pentru a spori claritatea normei și a asigura o aplicare uniformă a cadrului juridic privind protecția avertizorilor de integritate, art. 1 alin. (2) introduce expres domeniile de reglementare în care se aplică dispozițiile legii, domenii care, în prezent, se regăsesc parțial la articolul 3, la noțiunea de „încălcarea legii”.

În ceea ce privește completarea alineatului menționat cu punctele 2) și 3), menționăm că acestea asigură transpunerea fidelă a art. 2 (2) lit. b) și c) din *Directiva (UE) 2019/1937*.

Referitor la dispozițiile pct. 1) – interesele financiare ale Uniunii Europene:

Această categorie cuprinde toate încălcările care afectează utilizarea, gestionarea și controlul fondurilor europene, inclusiv fraude, nereguli sau abuzuri ce pot genera pierderi bugetului Uniunii. Prin includerea acestui domeniu, se asigură protejarea eficientă a resurselor financiare europene și consolidarea integrității proceselor de finanțare publică. Mai mult, protecția intereselor financiare ale Uniunii, care vizează combaterea fraudei, corupției și a oricăror alte activități ilegale ce afectează cheltuielile Uniunii, colectarea veniturilor acesteia și gestionarea fondurilor sau activelor sale, reprezintă un domeniu-cheie în care este necesară consolidarea respectării dreptului Uniunii.

Această consolidare este de asemenea relevantă pentru executarea bugetului Uniunii în ceea ce privește cheltuielile efectuate în temeiul Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Tratatul Euratom).

Lipsa unor mecanisme eficiente de aplicare a legii în domeniul protecției intereselor financiare ale Uniunii, inclusiv în prevenirea fraudei și corupției la nivel național, conduce la diminuarea veniturilor Uniunii și la utilizarea necorespunzătoare a fondurilor acesteia. Aceasta poate distorsiona investițiile

publice, împiedica creșterea economică și submina încrederea cetățenilor în acțiunile Uniunii.

Articolul 325 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)¹ prevede că Uniunea și statele membre trebuie să combată fraudă și orice alte activități ilegale care afectează interesele financiare ale Uniunii.

Actele relevante ale Uniunii în acest sunt: Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului și Regulamentul (UE, Euratom) nr. 883/2013 al Parlamentului European și al Consiliului. Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 este completat, pentru cele mai grave tipuri de comportamente conexe fraudei, de Directiva (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului și de Convenția privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene din 26 iulie 1995, elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, inclusiv de protocoalele la aceasta din 27 septembrie 1996, 29 noiembrie 1996 și 19 iunie 1997.

Referitor la punctul (2) – piața internă:

Această categorie vizează încălcările care distorsionează funcționarea pieței interne a Uniunii Europene, precum nerespectarea normelor privind concurența, acordarea nelegală de ajutoare de stat, precum și practicile de evaziune sau optimizare fiscală abuzivă. Prin reglementarea explicită a acestui domeniu, se extinde protecția avertizorilor asupra unor fapte cu impact economic major și se contribuie la menținerea condițiilor de concurență loială.

Având în vedere prevederile art. 11 alin. (2) lit. f) din Directiva (UE) 2019/1937, aceste încălcări sunt examinate atât de autoritățile naționale competente, cât și, după caz, de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile competente ale Uniunii Europene, în funcție de competențe și prevederile legale aplicabile.

Potrivit modificărilor propuse la alin. (3), se clarifică în mod expres că vor putea fi raportate încălcări ale legii atât din legislația națională, cât și încălcări ale actelor Uniunii Europene aplicabile acestor domenii, cum ar fi directivele, regulamentele, precum și legislația națională specială adoptată în vederea transunerii sau aplicării acestora.

Această completare este necesară având în vedere că domeniile reglementate sunt caracterizate de o interdependență între dreptul național și dreptul Uniunii Europene. În practică, obligațiile juridice pot rezulta direct din regulamentele UE, din directivele transpuse în legislația internă sau din acte normative naționale speciale care detaliază și aplică cadrul european.

În lipsa unei astfel de precizări, există riscul limitării nejustificate a sferei raportării doar la încălcările legislației naționale, ceea ce ar exclude situații relevante în care sunt încălcate norme ale Uniunii Europene sau obligații derivate din acestea.

Prin urmare, modificarea propusă are rolul de a asigura o aplicare completă și coerentă a cadrului legal, de a preveni lacunele de reglementare și de a garanta conformitatea cu cerințele Directivei, contribuind totodată la consolidarea mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate și la eficiența procesului de raportare și investigare a încălcărilor.

Dreptul angajaților la consultare cu sindicatele și menținerea autonomiei partenerilor sociali

Prevederile propuse la alin. (6) al art. 1 au scopul asigurării unei transpuneri fidele și complete a dispozițiilor *Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii*, în special în ceea ce privește articolul 3 alineatul (4) al acesteia. Aceste prevederi stabilesc în mod clar că regimul juridic aplicabil avertizorilor de integritate nu trebuie să aducă atingere dreptului angajaților de a se consulta cu reprezentanții acestora sau cu sindicatele. Totodată, este reafirmată autonomia partenerilor sociali și dreptul acestora de a negocia și încheia acorduri colective, elemente fundamentale ale dialogului social și al relațiilor de muncă.

Această prevedere îndeplinește, o funcție esențială de garanție și echilibru, asigurând atât deschiderea spre dialog social, cât și protejarea efectivă a libertăților colective ale angajaților, în paralel cu protecția individuală acordată avertizorilor de integritate.

Obligația de a institui canale interne de raportare și regimul juridic al entităților private cu mai puțin de 50 de angajați

Modificările propuse la **art. 5¹** din proiect instituie obligația pentru entitățile publice, indiferent de numărul de angajați, inclusiv societățile comerciale cu capital public sau majoritar public, precum și pentru entitățile juridice de drept privat cu cel puțin 50 de angajați, de a crea canale interne de raportare și de a adopta, prin acte interne, proceduri de dezvăluire a încălcărilor legii, precum și proceduri privind acțiunile subsecvente. Această obligație derivă direct din articolul 8 alineatul (9) din Directiva (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, care stabilește în mod expres că:

„Obligația de a institui canale interne de raportare se aplică tuturor entităților juridice din sectorul public, inclusiv entităților deținute sau controlate de astfel de entități.” Prin urmare, includerea tuturor entităților din sectorul public, indiferent de numărul de angajați, în sfera obligației de creare a canalelor interne de raportare este nu doar justificată, ci și imperativă pentru asigurarea transpunerii corecte și complete a directivei europene.

Referitor la modificările propuse la **alin. (2)** al aceluiași articol, menționăm că art. 8 (3) al Directivei (UE) 2019/1937, prevede că, obligația de a institui canale interne de raportare se aplică și entităților juridice din sectorul privat care au cel puțin 50 de angajați. Totuși, alineatul (4) prevede că acest prag nu se aplică

entităților care activează în domeniile sensibile cum ar fi servicii, produse și piețe financiare, prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului, siguranța transportului precum și, protecția mediului. Chiar dacă regula generală instituită în Directivă, menționează că entitățile juridice din sectorul privat trebuie să aibă cel puțin 50 de angajați pentru a fi obligate să instituie canale interne de raportare, există o excepție importantă. Statele membre pot decide să extindă această obligație și asupra entităților mai mici, cu mai puțin de 50 de angajați, pentru alte domenii decât cele menționate, dacă, în urma unei analize a riscurilor, se constată că activitățile desfășurate de aceste entități implică un pericol real. Având în vedere raționamentele și prevederile Directivei (UE) 2019/1937, proiectul de lege transpune articolele menționate și reglementează obligația entităților private care au mai puțin de 50 de angajați, dar care își desfășoară activitatea în domeniile prevăzute la art. 1 alin. (2) pct. 1) lit. b), c), f) și g), sunt obligate să instituie canale interne de raportare a încălcărilor legii, precum și proceduri pentru examinarea dezvăluirilor de încălcări a legii și întreprinderea acțiunilor subsecvente. Domeniile vizate, cum sunt cele ale serviciilor financiare, prevenirii spălării banilor, siguranței transporturilor și protecției mediului sunt susceptibile la riscuri semnificative, cum ar fi:

- **impact negativ asupra sănătății publice** prin încălcări ale normelor de siguranță și sănătate;
- **impact asupra mediului înconjurător** prin poluare sau gestionarea necorespunzătoare a resurselor;
- **risc crescut de fraude sau nereguli în sectorul financiar**, afectând stabilitatea economică și încrederea publică;
- **amenințări la adresa siguranței transporturilor**, cu potențiale consecințe grave asupra vieților și bunurilor.

Prevederile introduse la **alin. (3) și (4)** urmăresc **transpunerea flexibilă a art. 8 alin. (7) și (8) din Directiva (UE) 2019/1937**, care permite statelor membre să extindă obligația de instituire a canalelor interne de raportare și asupra entităților mai mici (cu mai puțin de 50 de angajați) pentru alte domenii de activitate decât cele prevăzute la alin. (4), dar care intră în sfera de aplicare a directivei, în funcție de natura și riscurile activităților desfășurate. Scopul acestor dispoziții este de a asigura o protecție echivalentă a avertizorilor de integritate și în domenii sensibile, chiar dacă entitățile implicate nu ating pragul numeric standard de 50 de angajați. În același timp, se păstrează un echilibru între proporționalitatea obligației și necesitatea protejării interesului public.

Evaluarea riscurilor se va efectua în temeiul legislației specifice domeniului de activitate. Astfel, autoritățile publice responsabile de exercitarea controlului de stat în domenii care cad sub incidența legii (ex: sănătate publică, mediu, siguranța produselor, protecția consumatorilor etc.) vor realiza evaluări periodice ale

riscurilor asociate activităților entităților private care au mai puțin de 50 de angajați. Această evaluare se va baza pe criterii obiective, precum:

- natura activităților economice;
- potențialul impact asupra sănătății publice, mediului sau siguranței;
- frecvența și gravitatea incidentelor semnalate anterior;
- localizarea activităților în zone cu risc ridicat (ecologic, sanitar, social sau economic ș.a;

Dacă rezultatele evaluării indică existența unui pericol real, autoritatea va întocmi un raport motivat ce va fi transmis Guvernului.

De altfel, prevederile de la **alin. (4)** instituie mecanismul de decizie și notificare prin care autoritățile competente pot dispune extinderea obligației de instituire a canalelor interne de raportare și pentru entitățile private cu cel puțin 50 de angajați, altele decât cele prevăzute la alin. (2), care prezintă un nivel ridicat de risc ca urmare a naturii activităților desfășurate. Astfel, prin această reglementare se asigură un echilibru între necesitatea protecției intereselor publice și proporționalitatea măsurilor impuse entităților private mici, adaptându-se în mod flexibil la nivelul riscurilor specifice.

În contextul celor expuse Guvernul va notifica Comisia Europeană cu privire la orice decizie prin care se extinde obligația entităților private de a institui canale interne de raportare, dincolo de cazul entităților prevăzute la alin. (2). Această prevedere este esențială pentru asigurarea transparenței, coerenței și concordanței cu prevederile art. 8 (8) din Directivă.

În primul rând, această notificare permite Comisiei Europene să monitorizeze modul în care statele membre implementează și adaptează cadrul normativ în funcție de specificul național, asigurându-se astfel că măsurile suplimentare impuse sunt justificate și proporționale.

În al doilea rând, obligativitatea de a transmite motivele deciziei și criteriile de evaluare a riscurilor utilizate contribuie la o evaluare riguroasă și fundamentată a necesității extinderii obligațiilor, prevenind adoptarea unor măsuri arbitrare sau nejustificate.

Gruparea și partajarea resurselor de către entitățile private cu 50–249 de angajați

Prevederile de la **art. 5¹ alin. (5)** din proiect potrivit căreia „*entitățile private care au între 50 și 249 de angajați se pot grupa, pot utiliza sau partaja resurse, în ceea ce privește primirea raportărilor cu referire la dezvoltările de încălcare a legii și întreprinderea acțiunilor subsecvente, cu respectarea garanțiilor și cerințelor privind confidențialitatea. Alineatele (6) și (7) prevăd că canalele interne de raportare din cadrul entităților publice și private pot fi gestionate de o persoană sau o subdiviziune desemnată, responsabilă de primirea avertizărilor de integritate (raportărilor) privind dezvoltările de încălcare a legii și de întreprinderea acțiunilor subsecvente.*

Totodată, în cazul entităților private, se instituie posibilitatea ca aceste canale interne de raportare să fie gestionate și extern, de către un terț desemnat. În acest sens, se precizează că garanțiile de confidențialitate stabilite de lege, precum și cerințele prevăzute la art. 12, se aplică în mod corespunzător și acestor terți desemnați pentru gestionarea canalelor.” transpun dispozițiile articolului 8(5) și (6)) din Directiva (UE) 2019/1937.

Aceste norme asigură flexibilitate operațională pentru întreprinderile mici și mijlocii, prin posibilitatea de a colabora între ele privind gestionarea raportărilor, pentru examinarea dezvoltărilor și întreprinderea acțiunilor necesare. În special pentru entitățile care nu dispun de capacități instituționale sau resurse umane limitate, această soluție permite implementarea eficientă a unui mecanism funcțional de recepționare, analiză și investigare a raportărilor. De exemplu, mai multe întreprinderi mici și mijlocii dintr-un anumit domeniu, cum ar fi companii din domeniul tehnologiei informaționale sau servicii financiare ș.a, pot decide să își combine resursele pentru a desemna o persoană juridică independentă de acestea, birouri de avocați, organizații non-guvernamentale ș.a, care să gestioneze canalele interne de raportare a încălcărilor legii.

Totodată, prevederea este însoțită de obligația de a respecta pe deplin cerințele fundamentale ale regimului de protecție, astfel cum sunt stabilite de directivă și reflectate în legislația națională, inclusiv:

- confidențialitatea identității avertizorului și a celorlalți subiecți;
- asigurarea unui canal sigur de comunicare;
- furnizarea unui răspuns (feedback) în termenele prevăzute;
- luarea măsurilor subsecvente adecvate pentru remedierea încălcărilor raportate.

Prin urmare, această prevedere nu exonerează entitățile de responsabilitățile proprii, ci le permite o organizare mai eficientă, proporțională cu resursele disponibile, fără a compromite drepturile avertizorilor sau standardele de protecție stabilite de lege.

Confidențialitatea avertizorilor de integritate

Modificările propuse la **art. 9** fac parte din mecanismul de protecție a identității avertizorilor de integritate. Acestea reglementează excepțiile de la obligația generală de confidențialitate, în linie cu principiile stabilite și de *Directiva (UE) 2019/1937*. Această dispoziție reiterează principiul transparenței, chiar și în situații în care dezvoltarea identității este permisă prin excepție. De regulă, identitatea avertizorului este protejată, însă în cazuri limitate și justificate (ex. pentru desfășurarea unei anchete penale, la solicitarea organelor de urmărire penală sau a instanței), această protecție poate fi ridicată.

Astfel, obligația de informare scrisă a avertizorului de integritate este necesară în scopul, garantării dreptului la informare, prevenirii abuzurilor în aplicarea excepțiilor, transparența procesului de divulgare. Mai mult ca atât, această obligație oferă avertizorului de integritate posibilitatea de a-și formula apărarea dacă divulgarea datelor de identitate îi afectează interesele legitime.

Totuși, această informare poate fi omisă atunci când ar afecta investigațiile sau procedurile judiciare conexe, fapt justificat de necesitatea protejării eficienței și integrității procesului investigativ. Divulgarea prematură a acestor informații ar putea compromite probele, ar putea influența martorii sau ar putea pune în pericol rezultatul procedurilor legale. Prin urmare, această limitare echilibrează dreptul la informare al angajatului cu interesul public superior de a desfășura investigații corecte și eficiente. Prin urmare, prevederile menționate reflectă o aplicare corectă și echilibrată a principiilor din Directiva UE, care permite dezvăluirea identității doar în mod proporțional, necesar și justificat, cu garanții clare pentru avertizor.

Directiva prevede că obligația de a păstra confidențialitatea nu mai există în anumite condiții, mai ales în cazul în care avertizorul de integritate își dezvăluie singur identitatea într-o divulgare publică. Totuși, chiar și în aceste situații, Directiva continuă să protejeze avertizorul față de răzbunări, cu condiția ca divulgarea să respecte criteriile de bună-credință și proporționalitate prevăzute de lege. Această excepție asigură un echilibru între protecția avertizorilor și transparența în cazurile de interes public major.

Suplimentar, proiectul prevede la **art. 14 alin. (2¹)** obligația Centrului Național Anticorupție (CNA), în calitate de autoritate competentă pentru recepționarea și examinarea dezvăluirilor externe de încălcări ale legii, de a asigura confidențialitatea și integritatea procesului de raportare, și în cazurile în care raportare este primită prin alt canal decât cel extern sau de către alte persoane decât cele desemnate să recepționeze și să examineze astfel de raportări.

Această prevedere este în spiritul art. 12 (3) din Directivă, care asigură protecția persoanelor care efectuează dezvăluiri. Păstrarea confidențialității identității avertizorului este fundamentală pentru prevenirea răzbunărilor, intimidărilor sau discriminărilor ulterioare. Chiar dacă raportarea ajunge accidental sau neoficial la alte persoane din instituție, acestea nu pot compromite anonimatul avertizorului. Mai mult ca atât, transmiterea imediată, fără întârziere și fără modificări, a raportărilor către persoanele sau subdiviziunile desemnate garantează că informațiile sunt tratate corect, integral și în termenele legale, evitând distorsionarea sau întârzierea acțiunilor ulterioare. Acest mecanism previne blocajele sau pierderile de informații relevante, asigurând totodată un circuit clar și securizat al raportărilor.

Revizuirea periodică a procedurilor autorităților competente

În vederea implementării eficiente a *Directivei (UE) 2019/1937*, se impune stabilirea unei obligații clare pentru autoritatea competentă, entitățile publice și private de a-și revizui periodic procedurile de primire, gestionare a raportărilor și întreprinderea acțiunilor subsecvente acestora.

Revizuirea procedurilor la intervale regulate, cel puțin o dată la 3 ani, asigură adaptarea continuă a acestor mecanisme la evoluțiile legislative, tehnologice precum și la experiența practică acumulată. Astfel, se evită riscul ca procedurile să devină depășite sau să fie ineficiente. Mai mult, procesul de revizuire trebuie să

include schimbul de bune practici între autoritățile la nivel național sau chiar internațional, ceea ce conduce la o armonizare a standardelor și la consolidarea eficienței generale a sistemului. Revizuirea periodică a procedurilor interne privind raportarea, examinarea avertizărilor de integritate și întreprinderea acțiunilor subsecvente trebuie să se realizeze nu doar formal, ci în mod substanțial, ținând cont de provocările întâmpinate în aplicarea practică a acestora, de gradul lor de eficiență, de nivelul de încredere manifestat de angajați în mecanismele existente, precum și de capacitatea reală a procedurilor de a asigura protecția efectivă a avertizorilor și a altor subiecți protejați.

Această revizuire trebuie să urmărească identificarea eventualelor disfuncționalități, a lacunelor de reglementare sau a neajunsurilor în aplicare, iar în baza concluziilor, procedurile trebuie adaptate și îmbunătățite corespunzător.

Aceste prevederi sunt esențiale pentru asigurarea unei reacții coerente și rapide la raportările primite. Or, instituirea acestei obligații urmărește să garanteze că procedurile își îndeplinesc efectiv scopul de a proteja avertizorii și de a facilita identificarea și remedierea încălcărilor legislative. O abordare pro activă, bazată pe revizuirea continuă și ajustarea regulată a procedurilor, contribuie la creșterea încrederii publicului în mecanismele de raportare și în instituțiile responsabile de aplicarea legii.

Extinderea categoriilor de subiecți vizați de măsurile de protecție

Transpunerea *Directivei (UE) 2019/1937* în legislația Republicii Moldova impune nu doar crearea unui cadru de protecție pentru avertizorii de integritate, ci și extinderea măsurilor de protecție către anumite categorii conexe, expuse riscurilor de represalii (răzbunare) în mod direct sau indirect. Prevederea conform căreia condițiile și măsurile de protecție se aplică, după caz, și în privința facilitatorilor, a persoanelor terțe cu legături profesionale cu avertizorii și a entităților private afiliate acestora este esențială pentru eficiența reală a sistemului de raportare și protecție.

Avertizorii de integritate adesea se află în relații de colaborare sau beneficiază de sprijin juridic sau moral din partea altor persoane sau entități. În lipsa unei protecții extinse, persoanele care facilitează raportarea (facilitatorii), persoane terțe care se află în legătură cu avertizorii sau entitățile cu care avertizorii (ex. colegii, rude) pot deveni ținta represaliilor indirecte, menite să descurajeze raportarea și să sancționeze acțiunea în mod indirect. Aceasta ar submina scopul legii și ar descuraja avertizările viitoare, creând un climat de teamă și izolare pentru potențialii avertizori. Menționăm că în Republica Moldova, mediul profesional, în special în sectorul public și în întreprinderile mici și mijlocii, este adesea caracterizat de relații personale și profesionale strânse.

În acest context, represaliile se pot manifesta nu doar împotriva avertizorului, ci și a colaboratorilor apropiați, a membrilor familiei care activează în același domeniu sau chiar a entităților economice deținute de aceștia. Astfel, extinderea protecției nu este doar o cerință de conformare juridică, ci și o necesitate practică

pentru a răspunde specificului național și pentru a preveni forme de intimidare indirecte.

În contextul transpunerii *Directivei (UE) 2019/1937*, includerea în legislația națională a prevederii referitoare la extinderea măsurilor de protecție față de facilitatorii, persoanele terțe și entitățile private afiliate avertizorilor este nu doar justificată, ci și imperativă. Aceasta reflectă spiritul directivei, răspunde provocărilor și consolidează în mod concret mecanismul de protecție a avertizorilor, ca instrument-cheie în combaterea corupției și promovarea statului de drept.

În acest context, proiectul de act normativ transpune prevederile Directivei și specifică la art. 20 alin. (2) din proiect, că condițiile și măsurile de protecție ale avertizorilor de integritate se aplică și pentru subiecții prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. c)–e). Astfel, protecția este condiționată de îndeplinirea unor criterii clare. Pe lângă condițiile generale stabilite la alin. (1) al aceluiași articol, aceștia trebuie să prezinte acte justificative sau o declarație pe propria răspundere care să confirme:

- existența unei legături reale și directe cu avertizorul de integritate (fie prin relații profesionale, membru de familie, de rudenie, facilitator etc);
- existența unei legături de cauzalitate între avertizarea efectuată și acțiunile de răzbunare îndreptate împotriva lor.

Această condiționare asigură un cadru național clar și predictibil, evitând pe de o parte extinderea nejustificată a protecției și, pe de altă parte, împiedicând eventuale abuzuri sau încărcarea artificială a autorității de protecției. Protecția prevăzută nu presupune acordarea unui „statut” oficial sau înscrierea într-un registru similar „statutului de avertizor de integritate”, ci se acordă în cadrul procesului de examinare a cererii de protecție, pe baza documentelor justificative prezentate, cum ar fi:

- extras din registrul funcționarilor publici (pentru dovedirea calității de coleg al avertizorului);
- documente care atestă relația de rudenie/membru de familie;
- statutul de angajat sau asociat într-o entitate vizată de represalii;
- după caz, copii ale procedurilor disciplinare/în instanță declanșate după avertizare ș.a;
- copia statutului de avertizor de integritate a persoanei care a dezvăluit încălcarea legii prin canale interne/externe, precum și alte înscrisuri care sunt considerate a fi relevante.

Prin această prevedere, se asigură o protecție clară, bine delimitată și echilibrată pentru persoanele conexe avertizorilor de integritate, conform cerințelor Directivei (UE) 2019/1937. Aceasta previne atât abuzurile, cât și măsurile nejustificate, garantând în același timp respectarea confidențialității și securitatea juridică a tuturor părților implicate. Astfel, se consolidează cadrul național pentru protecția integrității și transparenței, elemente esențiale pentru încrederea în instituții și pentru combaterea eficientă a încălcărilor legii. Art. 20 se completează cu alin. (3) cu prevederi noi, potrivit căruia toți avertizorii

beneficiază de același nivel de protecție juridică, indiferent dacă raportează încălcarea către o autoritate națională cum ar fi CNA, canalul intern de raportare sau o instituție a Uniunii Europene. Aceasta garantează un tratament egal și o protecție coerentă a drepturilor fundamentale. Directiva impune statelor membre să extindă protecția și pentru persoanele care raportează încălcări către instituțiile și agențiile Uniunii Europene. Introducerea acestui alineat asigură conformitatea deplină a legislației naționale cu prevederile UE.

Dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit de avertizori și alți subiecți prevăzuți de lege

Articolul 19 din Directiva menționată, intitulat „*Interdicția represaliilor*”, prevede în mod expres că orice forme de represalii sunt interzise, iar art. 21 la alineatul (8), din Directivă stabilește obligația statelor membre de a se asigura că persoanele vizate beneficiază de protecție adecvată împotriva represaliilor și de acces efectiv la măsuri reparatorii.

Totodată, Directiva subliniază necesitatea ca protecția să se extindă și asupra:

- facilitatorilor (persoane care sprijină avertizorul în procesul de raportare);
- persoanelor terțe aflate într-un context profesional apropiat avertizorului (rude, colegi);
- entităților juridice asociate avertizorului (ex. companii în care avertizorul este asociat sau prestează servicii).

Astfel, orice represalii îndreptate împotriva acestor subiecți trebuie sancționate, iar prejudiciile provocate trebuie reparate integral, în conformitate cu standardele europene. În acest context, pentru a asigura o protecție eficientă și echitabilă, proiectul își propune să consacre expres dreptul la despăgubiri pentru subiecții vizați de proiect care suferă prejudicii ca urmare a unei raportări legitime (fie internă, externă sau prin dezvăluire publică). Acest drept poate fi valorificat conform legislației muncii, legislației civile și alte acte normative.

Dacă, de exemplu, un angajat al unei instituții publice raportează o încălcare gravă a normelor legale și, ca reacție, angajatorul îl concediază sau îl retrogradează fiind o legătură cauzală dintre raportare și măsurile întreprinse de angajator, se consideră că s-a produs o răzbunare. În această situație, angajatorul va fi obligat să repare integral prejudiciul provocat avertizorului, inclusiv prin reintegrare, plata salariilor pierdute și, eventual, daune morale. Dacă represaliile vizează și o persoană apropiată (soț/soție angajat(ă) în aceeași instituție, sau o entitate privată deținută de avertizor, aceștia vor avea dreptul la reparații. Reieșind din cele expuse, prevederile menționate vor descuraja eventualele răzbunări, prin instituirea unui mecanism de compensare a prejudiciilor. Or, consolidarea încrederii avertizorilor în mecanismele instituționale de protecție trebuie să fie nu doar formale, ci și efectiv aplicabile.

Monitorizarea aplicării măsurilor de protecție și eficiența acestora

Monitorizarea independentă a eficienței măsurilor de protecție este esențială pentru verificarea respectării efective a drepturilor persoanelor prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b)–e) din Legea nr. 165/2023. În acest sens, completarea **art. 24 cu lit. b¹**) are drept scop consolidarea rolului instituțional al Avocatului Poporului, care, în virtutea mandatului său, va asigura o evaluare obiectivă și sistemică a modului în care angajatorii aplică măsurile de protecție prevăzute de lege, prevenind eventualele lacune, abuzuri sau interpretări arbitrare.

Această monitorizare contribuie la întărirea mecanismului național de protecție a avertizorilor de integritate cât și a celorlalți subiecți, prin supravegherea modului de implementare a măsurilor de protecție, inclusiv a respectării procedurilor interne și a efectelor acestora asupra persoanelor vizate.

Totodată, activitatea Avocatului Poporului va permite o analiză detaliată a eficienței mecanismului de avertizare și protecție, facilitând, la necesitate, ajustarea cadrului normativ și a regulilor interne ale entităților publice și private.

Prin identificarea aspectelor sensibile și a vulnerabilităților sistemului, această monitorizare va spori încrederea publicului în mecanismul de raportare, va încuraja persoanele să semnaleze încălcări ale legii și va contribui la aplicarea mai eficientă a măsurilor de protecție, consolidând astfel integritatea și sustenabilitatea mecanismului național de protecție a avertizorilor de integritate.

Raportarea datelor statistice privind dezvoltările de încălcări ale legii

Potrivit articolului 27 al Directivei (UE) 2019/1937, statele membre au obligația de a furniza Comisiei Europene informații relevante privind punerea în aplicare a Directivei, precum și de a transmite anual statistici agregate cu privire la:

- numărul de raportări primite de autoritățile competente;
- numărul de investigații și proceduri inițiate și rezultatul acestora;
- prejudiciul financiar estimat și sumele recuperate ca urmare a acestor investigații.

În acest context, prevederile **articolului 19¹** propun atribuirea competenței Centrului Național Anticorupție de a publica anual datele statistice privind dezvoltările de încălcări ale legii primite prin intermediul canalului extern de raportare. Această soluție normativă este pe deplin conformă cu spiritul și finalitatea art. 27 alin. (2) din Directiva (UE) 2019/1937, întrucât asigură existența unui mecanism centralizat de raportare statistică la nivel național, în baza datelor disponibile la autoritatea competentă. Totodată, prevederile contribuie la consolidarea transparenței instituționale și la creșterea încrederii publicului în mecanismul de raportare, în concordanță cu principiile de responsabilitate și transparență promovate de Directivă.

Măsuri de sprijin

Potrivit art. 20 din *Directiva (UE) 2019/1937*, statele membre au obligația de a institui un cadru de sprijin pentru avertizori, care să includă cel puțin:

- Acces gratuit și confidențial la informații detaliate și independente privind drepturile avertizorilor, procedurile disponibile de raportare și mecanismele de protecție împotriva represaliilor;

- Acces la asistență juridică, în special în cadrul procedurilor civile și penale doar dacă sunt întrunite cerințele prevăzute de Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Implementarea acestor măsuri are ca obiectiv nu doar conformarea formală cu valorile europene, ci și crearea unui sistem de protecție efectiv și accesibil pentru avertizorii de integritate și persoanele asociate acestora.

În lipsa unor mecanisme clare și instituționalizate de sprijin, avertizorii pot fi descurajați să raporteze nereguli din cauza răzbunării și lipsei de protecție juridică efectivă. Această prevedere răspunde necesității de a crea un cadru funcțional și accesibil de sprijin pentru avertizori, așa cum impune directiva, și urmărește consolidarea sistemului național de protecție împotriva represaliilor.

Asigurarea consilierii gratuite și accesibile permite avertizorilor să înțeleagă procedurile legale privind raportarea încălcărilor de lege, drepturile acestora precum și, măsurile de protecție în caz de răzbunare.

Prevederile propuse vor contribui la întărirea încrederii publice în instituțiile care gestionează avertizările și la promovarea unei culturi a integrității, transparenței și responsabilității.

Exonerarea de răspundere

Prevederile art. 26 alin. (2)–(4) au fost revizuite în vederea asigurării unei transpuneri conforme a art. 21 alin. (3) din Directiva (UE) 2019/1937. Reglementarea urmărește delimitarea clară dintre acțiunile care beneficiază de protecția acordată avertizorilor de integritate și faptele ilicite care depășesc limitele necesare efectuării unei raportări sau divulgări a unei încălcări a legii.

În acest sens, protecția instituită de lege are ca obiectiv înlăturarea riscului ca avertizorii de integritate să fie supuși unor forme de răspundere pentru simplul fapt că au accesat sau au utilizat informații necesare pentru documentarea și raportarea unei încălcări a legii. În lipsa unor asemenea garanții, mecanismul avertizării de integritate ar putea deveni inefficient, întrucât persoanele care dețin informații relevante ar putea fi descurajate să efectueze raportări din teama unor consecințe juridice.

Totodată, exonerarea de răspundere nu poate avea un caracter absolut. Cu titlu de exemplu, directiva nu protejează o persoană care sparge un sistem informatic, falsifică documente, sustrage bunuri, comite acte de corupție sau recurge la alte mijloace ilicite pentru a obține informații. În asemenea situații, răspunderea penală subzistă deoarece infracțiunea există independent de actul raportării. Prin urmare, alin. (3) și (4) sunt necesare pentru a clarifica faptul că protecția acordată avertizorului privește exclusiv acțiunile strict necesare și direct legate de raportarea sau divulgarea unei încălcări a legii, fără a înlătura răspunderea pentru fapte distincte de procesul raportării. Reglementarea contribuie astfel la asigurarea securității juridice, a previzibilității normei și a unei aplicări uniforme a mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate.

Interdicția sancționării avertizorilor pentru divulgările legale

Prevederile propuse la **art. 26 alin. (5) și (6)** au ca scop transpunerea fidelă a articolului 21 alin. (7) din *Directiva (UE) 2019/1937*. Conform acestei dispoziții, statele membre trebuie să se asigure că persoanele protejate de directivă nu sunt trase la răspundere pentru divulgarea informațiilor, în cazul în care raportarea sau divulgarea publică a fost efectuată în conformitate cu cerințele legale.

Modificările propuse prevăd că avertizorii de integritate și categoriile conexe nu pot fi trași la răspundere în cadrul unor proceduri civile, penale sau disciplinare care invocă:

- încălcarea dreptului la imagine sau la viață privată;
- încălcarea drepturilor de autor;
- divulgarea datelor cu caracter personal;
- încălcarea confidențialității profesionale;
- atingerea adusă secretului comercial;
- solicitări de despăgubire formulate de persoane sau entități afectate de divulgarea informațiilor.

Această prevedere este necesară pentru a preveni abuzul de proceduri judiciare împotriva avertizorilor (inclusiv acțiuni de intimidare), care descurajează raportarea încălcărilor și subminează mecanismul de protecție.

Această imunitate se aplică numai dacă raportarea sau divulgarea publică a fost făcută în conformitate cu legea, adică:

- prin canale permise (raportare internă, externă sau divulgare publică);
- de o persoană care a avut motive rezonabile să creadă că informațiile se referă la o încălcare reală a legii;
- și că divulgarea era necesară în interes public.

Această condiționare asigură un echilibru între protejarea avertizorilor de bună-credință și prevenirea abuzurilor sau a utilizării ilegale a statutului de avertizor.

Prevederile de la alin. (6) stabilesc în mod expres dreptul persoanelor protejate de a invoca raportarea sau divulgarea legală ca mijloc de apărare în procedurile judiciare, inclusiv în ceea ce privește defăimarea, drepturile de autor, încălcarea secretului profesional, ale normelor privind protecția datelor cu caracter personal, ale secretului comercial sau în cadrul acțiunilor în despăgubire, declanșate împotriva lor. Aceasta permite încetarea procedurilor în instanță și neangajarea răspunderii civile sau penale.

Prin urmare, avertizorii cât și ceilalți subiecți nu vor putea fi sancționați pentru dezvăluirea de informații sensibile, dacă au acționat cu bună-credință și în interes public.

Majorarea efectivului-limită al Oficiului Avocatului Poporului *(modificarea Legii nr. 164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului)*

Prin modificarea propusă la art. IV, se propune majorarea efectivului-limită al Oficiului Avocatului Poporului cu 3 unități, în vederea asigurării capacității

instituționale necesare pentru implementarea eficientă a noilor atribuții prevăzute în proiectul de lege. Proiectul introduce măsuri extinse de protecție nu doar pentru avertizorii de integritate, ci și pentru alte categorii de persoane cum ar fi: facilitatori, persoane terțe (membri de familie, rude, colegi de serviciu), entitățile private deținute de avertizorii de integritate, celor la care aceștia prestează servicii sau cu care au alte tipuri de legături într-un context profesional.

În consecință, volumul de activitate al Oficiului Avocatului Poporului va crește semnificativ, întrucât acesta va fi responsabil de:

- examinarea și soluționarea unui număr mai mare de sesizări precum și subiecților conectați acestora;
- acordarea consilierii informaționale și de asistență persoanelor care semnalează încălcări ale legii;
- colaborarea cu alte autorități publice și cu structurile interne ale entităților private, în vederea asigurării unui mecanism eficient de protecție, precum și monitorizarea aplicării și eficiența măsurilor de protecție dispuse de angajatorii entităților publice și private pentru subiecții prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. b)-e) din proiect și transmiterea informațiilor rezultate din monitorizare pentru a fi reflectate în raportul anual privind evidența dezvăluirilor de încălcări ale legii.

Chiar dacă, potrivit datelor statistice actuale, numărul sesizărilor este relativ moderat, extinderea sferei de aplicare a legii va determina în mod inevitabil o creștere progresivă a cererilor adresate Oficiului Avocatului Poporului, pe măsura consolidării încrederii publice și a aplicării efective a mecanismelor de protecție.

În aceste condiții, efectivul actual de personal nu va putea face față eficient creșterii volumului de lucru, ceea ce ar putea afecta termenele de examinare și calitatea intervențiilor instituției. Completarea structurii cu 3 unități suplimentare reprezintă o măsură minimă, dar necesară și proporțională pentru a asigura:

- funcționarea optimă a mecanismului de protecție;
- gestionarea operativă a cererilor de acordare a măsurilor de protecție;
- evitarea suprasolicitării personalului existent;
- asistență în fața oricărei autorități relevante în vederea acordării protecției;
- îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor internaționale și naționale ale Republicii Moldova în domeniul drepturilor omului și al protecției avertizorilor.

Impactul financiar și argumentele relevante privind acoperirea cheltuielilor aferente majorării efectivului-limită sunt expuse detaliat la pct. 4.2.

Modificările propuse în ***Codul de procedură civilă, Codul contravențional nr. 218/2008, Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului și Legea integrității nr. 82/2017*** au drept scop asigurarea unei concordanțe juridice cu prevederile propuse la *Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate*. Aceste intervenții normative urmăresc consolidarea și eficientizarea mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate și a altor subiecți vizați de lege, prin instituirea sancțiuni pentru încălcarea obligațiilor legale. Astfel, modificările propuse contribuie la aplicarea unitară a cadrului normativ în materie, la eficientizarea garanțiilor de protecție împotriva răzbunărilor, precum și la creșterea

responsabilității instituțiilor și angajatorilor în respectarea obligațiilor privind canalele interne de raportare, confidențialitatea și alte condiții prevăzute de lege.

Dispoziții finale și tranzitorii

Potrivit dispozițiilor finale din proiect, modificările legislative urmează să intre în vigoare la expirarea termenului de 3 luni de la publicarea legii în Monitorul Oficial. Această măsură se impune încât să fie posibilă implementarea integrală a mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate, având în vedere că proiectul de lege vizează obligația entităților publice și private de a-și aduce în concordanță actele sale interne cu prevederile legii în termen de 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial.

Totuși, există anumite excepții de la intrarea în vigoare imediată a prevederilor proiectului de lege. Astfel, majorarea efectivului limită al Oficiului Avocatului Poporului, prevăzută la art. IV, va intra în vigoare la data de 1 ianuarie 2027, pentru a permite efectuarea rectificărilor bugetare necesare pentru salarizarea unităților suplimentare.

De asemenea, prevederile art. VI, în special:

a) pct. 1 art. 1 alin. (2) pct. 2) și 3), alin. (3) în partea ce se referă la actele Uniunii Europene în domeniile respective, precum și alin. (4), alin. (5) lit. a) în partea ce vizează excepția raportărilor privind încălcări ale legii din aceste domenii, atunci când aceste sunt reglementate de actele relevante ale Uniunii Europene;

b) pct. 3 în partea ce se referă la art. 3, noțiunea de „angajat” lit. a), în sensul art. 45 alin. (1) din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, inclusiv funcționarii publici, precum și persoanele care desfășoară o activitate independentă, în sensul art. 49 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, noțiunea „încălcarea legii” ce vizează utilizarea unor practici care, deși respectă formal dispozițiile legale, însă contravin obiectului sau scopului normelor cuprinse în actele naționale sau ale Uniunii Europene;

c) pct. 6 în partea ce se referă la art. 5¹ alin. (3) și (4);

d) pct. 11 în partea ce se referă la art. 12 alin. (3) ce vizează comunicarea mijloacelor de dezvăluire a încălcării legii către instituțiile, organele, oficiile sau agențiile competente ale Uniunii Europene;

e) pct. 12 în partea ce vizează art. 14 alin. (2) lit. k);

f) pct. 19 în partea ce se referă la art. 19²;

g) pct. 20 în partea ce se referă la art. 20 alin. (3),

care vor intra în vigoare la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

În termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, entitățile publice și private vor aduce în concordanță actele sale interne cu prevederile prezentei legi. Guvernul va asigura, în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, republicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a Legii nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate, cu toate modificările și completările intervenite, inclusiv prin prezenta lege, cu renumerotarea corespunzătoare a elementelor și actualizarea tuturor trimiterilor normative. În cazul în care, la data republicării

unele prevederi încă nu sînt în vigoare, în ediția respectivă a Monitorului Oficial al Republicii Moldova se va face o mențiune corespunzătoare despre data ulterioară a intrării în vigoare.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Având în vedere necesitatea transpunerii integrale în legislația națională a Directivei, au fost analizate mai multe opțiuni alternative, și anume opțiunile de fortificare instituțională necesare pentru implementarea eficientă a prevederilor legii. În acest sens, au fost evaluate atât posibilitatea suplinirii efectivului-limită al Oficiului Avocatului Poporului, cât și oportunitatea consolidării Centrului Național Anticorupție.

Astfel, în cazul Oficiului Avocatului Poporului, a fost analizată oportunitatea de completarea efectivului-limită cu 3 funcții specializate (1 șef de secție și 2 consultanți principali), dedicate protecției avertizorilor. Necesitatea este justificată de complexitatea atribuțiilor Ombudsmanului, de lipsa unei unități specializate în domeniu protecției avertizorilor de integritate și de extinderea categoriilor de persoane eligibile pentru protecție. Această soluție este proporțională, sustenabilă și presupune un cost anual estimat de circa 892,4 mii lei, reprezentând opțiunea cu cel mai redus impact bugetar.

Totodată, în cadrul analizei impactului instituțional, a fost evaluată și opțiunea fortificării Centrului Național Anticorupție, prin suplinirea efectivului-limită cu 5 unități de personal, în eventualitatea unei creșteri semnificative a numărului de dezvăluiri ale încălcărilor legislației, în special prin intermediul canalului extern. Într-un astfel de scenariu, s-ar majora corespunzător volumul solicitărilor de informații și al timpului necesar formulării răspunsurilor privind procedurile de raportare, drepturile și garanțiile aplicabile avertizorilor. De asemenea, ar apărea necesitatea elaborării și actualizării periodice a ghidurilor metodologice, dezvoltării materialelor online, organizării sesiunilor publice și consolidării colaborărilor interinstituționale. Suplinirea Centrului Național Anticorupție cu 5 funcții ar genera cheltuieli suplimentare estimate la aproximativ 1 978 950 lei. Totuși, s-a constatat că la această etapă nu poate fi estimat cu un grad suficient de precizie numărul real al dezvăluirilor ce urmează a fi recepționate și volumul efectiv de muncă per unitate, în lipsa datelor privind funcționarea canalului extern după transpunerea Directivei.

În consecință, instituirea unei subdiviziuni separate în cadrul Centrului Național Anticorupție sau suplinirea efectivului-limită cu 5 unități nu este propusă la această etapă, constituind o soluție potențială pentru fazele ulterioare de implementare. Pe măsura în care, după intrarea în vigoare a cadrului normativ, numărul dezvăluirilor transmise prin intermediul canalului extern va crește semnificativ, se va impune necesitatea suplinirii efectivului Centrului Național Anticorupție, pentru a asigura o implementare eficientă și conformă a prevederilor legale. Evaluând ambele opțiuni, în contextul actual, cea mai fezabilă soluție, cu un impact bugetar minim, este fortificarea Oficiului Avocatului Poporului prin suplinirea efectivului cu 3 funcții. Această măsură va crește capacitatea instituției de a asigura o protecție eficientă și prioritară a avertizorilor de integritate cît și a

celorlalți subiecți, în timp ce consolidarea Centrului Național Anticorupție va fi reexaminată ulterior, în funcție de volumul dezvăluirilor de încălcări ale legii recepționate prin intermediul canalului extern.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Proiectul de lege pentru modificarea *Legii privind avertizorii de integritate și cât și celorlalte acte normative* are un impact semnificativ asupra sectorului public, generat în principal de transpunerea integrală a *Directivei (UE) 2019/1937*. Modificările propuse contribuie la consolidarea culturii integrității, responsabilității și transparenței în instituțiile publice.

- **Îmbunătățirea transparenței și responsabilității instituțiilor publice**, prin implementarea unui mecanism eficient și clar de raportare a încălcărilor legii și de protecție a persoanelor care le semnalează.

- **Extinderea măsurilor de protecție pentru avertizori și persoanele conexe**, ceea ce reduce riscul represaliilor și încurajează raportarea onestă a neregulilor în sectorul public.

- **Consolidarea drepturilor angajaților publici**, prin menținerea autonomiei dialogului social și a consultării cu sindicatele, fără a afecta protecția oferită avertizorilor.

- **Asigurarea confidențialității identității avertizorilor**, sporind încrederea în sistemul de raportare și protecție.

- **Îmbunătățirea eficienței autorităților publice**, prin introducerea obligației de revizuire periodică a procedurilor interne de gestionare a raportărilor.

- **Stimularea unui climat de integritate și responsabilitate**, prin instituirea dreptului la reparare integrală în cazul represaliilor, inclusiv despăgubiri și reintegrare.

- **Facilitarea accesului la sprijin juridic și informațional gratuit pentru avertizori**, contribuind la utilizarea corectă și eficientă a mecanismelor de protecție.

- **Prevenirea sancționării abuzive a avertizorilor**, garantând protecția acestora în cazul divulgărilor efectuate legal și în interes public.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Având în vedere argumentele expuse la pct. 3.1 și analiza de impact bugetar, menționăm că implementarea proiectului nu va necesita alocarea imediată a mijloacelor financiare suplimentare pentru anul 2025. Totuși, pentru asigurarea implementării eficiente a mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate și a respectării standardelor internaționale în domeniu, se propune **completarea efectivului-limită al Oficiului Avocatului Poporului cu 3 unități de personal specializat: o funcție de șef de secție și două funcții de consultant principal**, dedicate segmentului protecției avertizorilor de integritate.

Necesitatea majorării efectivului-limită este fundamentată pe complexitatea activităților ce revin Oficiului Avocatului Poporului în calitate de autoritate de protecție, care include acțiuni de promovare, prevenire și protecție, potrivit

Principiilor internaționale aplicabile instituțiilor naționale de drepturile omului (INDO), precum și Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul (IAP). Standardele IAP stabilesc expres necesitatea existenței unei „agenții, unități sau personal dedicat exclusiv protecției avertizorilor de integritate”.²

Urmare a celei de-a 5-a rundă de monitorizare a IAP, s-a constatat că la aspectul existenței unei agenții, unități sau personal dedicat, ale cărui responsabilități sunt axate exclusiv pe protecția avertizorilor, Republica Moldova nu respectă niciunul dintre elementele din cadrul acestui criteriu de referință din cauza absenței unei agenții, unități sau personal dedicat, așa cum este definit de metodologia IAP.³

Totodată, capacitățile instituționale ale Oficiului Avocatului Poporului la moment nu permit Avocatului Poporului să efectueze, ca măsură de protecție o monitorizare a eficienței măsurilor interne de protecție a avertizorilor, acordate de către angajatori în cadrul instituțiilor/organizațiilor, fapt ce a condus la necesitatea efectuărilor dezvăluirilor externe, sau după caz, solicitarea oferirii protecției de către Ombudsman. Chiar dacă datele statistice arată un număr redus al dezvăluirilor de încălcări ale legii în perioada 2023–2025, putem observa că atât entitățile publice, cât și cele private, precum și instituția Avocatului Poporului, au acționat până în prezent în limita resurselor umane și financiare disponibile.

Aceasta reflectă, în egală măsură, nivelul actual de utilizare a mecanismului de protecție a avertizorilor, dar și potențiala reticență sau lipsă de cunoaștere a acestuia în rândul angajaților și a altor subiecți implicați.

Totuși, odată cu extinderea și consolidarea garanțiilor de protecție, inclusiv pentru alte categorii de persoane conexe avertizorilor de integritate, este dificil de estimat dacă numărul cererilor de protecție va crește semnificativ sau nu.

O eventuală creștere ar putea genera un impact asupra capacității instituțiilor responsabile, în special Avocatul Poporului, care ar putea întâmpina provocări legate de gestionarea volumului suplimentar de activitate administrativă și procedurală. Aceasta impune necesitatea alocării unor resurse umane suplimentare, specializate în domeniul protecției avertizorilor și al subiecților conexe. Astfel, pentru asigurarea efectivă a misiunii Ombudsmanului pe segmentul dat, cât și pentru conformitatea instituției cu standardele internaționale în materia protecției avertizorilor de integritate, se impune necesitatea fortificării/suplinirii funcțiilor Oficiului Avocatului Poporului prin prisma creării unei unități distincte și specializate în cadrul Oficiului Avocatului Poporului, formată din 3 unități: *1 funcție de șef de secție* și *2 funcții de consultant principal*. În aceste condiții, suplinirea structurii Oficiului Avocatului Poporului cu un **număr minim de 3 unități dedicate** reprezintă o soluție **rațională, proporțională și sustenabilă**, care permite îndeplinirea angajamentelor internaționale **fără crearea unei instituții distincte**, ce ar implica cheltuieli semnificativ mai mari pentru personal, logistică și infrastructură administrativă.

² https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/11/istanbul-anti-corruption-action-plan-5th-round-of-monitoring_2349aa4d/2ca61fcd-en.pdf

³ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/09/moldova-fifth-round-of-anti-corruption-monitoring-follow-up-report_adbdabaf/007fdb43-en.pdf

În acest context, instituirea unei asemenea subdiviziuni specializate nu doar că asigură îndeplinirea angajamentelor internaționale, ci și permite exercitarea eficientă a atribuțiilor specifice domeniului. Astfel, noua structură va fi responsabilă de examinarea cererilor privind acordarea măsurilor de protecție avertizorilor de integritate și altor subiecți prevăzuți de lege, precum și de dispunerea acestor măsuri atunci când situația o impune. Totodată, subdiviziunea va avea în sarcină monitorizarea eficienței măsurilor de protecție aplicate de către angajatorii din entitățile publice și private, asigurându-se că acestea sunt implementate corect și în spiritul legislației.

Prin urmare, fortificarea capacităților instituționale ale Oficiului Avocatului Poporului, în cadrul structurii existente, asigură un **echilibru optim între eficiența administrativă și conformitatea cu standardele internaționale**, fiind cea mai justificată opțiune din punct de vedere bugetar și funcțional.

Costul anual estimativ pentru această completare este de aproximativ 892,4 mii lei, dintre care 691,8 mii lei pentru retribuirea muncii și 200,6 mii lei contribuții obligatorii, adică 29%, ceea ce reprezintă un impact financiar minim comparativ cu alternativele instituționale propuse la nivel internațional.

Calculule exacte sunt desfășurate în următorul tabel:

Denumire a subdiviziunii / titlul funcției	nr. unități	clasa de salarii	Salariu de bază (de funcție) stabilit cnf schemei de încadrare *la 01 octombrie 2020	spor pt grad de calificare	spor pentru performanță, lei	alte plăți de stimulare lei	impactul sporului pt performanță și premiu anual asupra indemnizației de concediu	premii unice 5%	Fondul anual de retribuire a muncii (211000)	contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii (212100) (29%, anual)	Cheltuieli de personal total anual (210000)
Șef secție	1	92	16750.0	300.0	20100.0	1300.0	1675.0	10050.0	252025.0	73087.3	325112.3
Consultant principal	1	85	14480.0	250.0	17376.0	1301.0	1448.0	8688.0	219884.0	63766.4	283650.4
Consultant principal	1	85	14480.0	250.0	17376.0	1302.0	1448.0	8688.0	219896.0	63769.8	283665.8
Total	3								691805.0	200623.5	892428.5

Suplimentar, menționăm că implementarea proiectului poate să implice cheltuieli în cazul remunerării la decizia conducătorului a persoanei/subdiviziunii desemnate din cadrul entității private, cheltuieli care nu pot fi estimate la etapa actuală. De asemenea, în cazul entităților private, o creștere a numărului de dezvoltări ar putea genera sporirea cheltuielilor aferente implementării, gestionării și monitorizării canalelor interne de raportare, inclusiv costuri legate de formarea personalului, remunerarea persoanelor desemnate și eventuale ajustări organizaționale. Aspecte care la moment nu pot fi estimate sau anticipate cu exactitate.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul de lege determină o adaptare semnificativă a sectorului privat la standardele europene privind etica și conformitatea, prin instituirea unor obligații clare protecție a avertizorilor și altor categorii de subiecți conexe. Astfel, modificările propuse vor contribui la îmbunătățirea transparenței și responsabilității în sectorul privat, încurajând un comportament etic și integru. În partea ce ține de impactul financiar al sectorului privat, reiterăm argumentele expuse la compartimentul 4.2.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Modificările propuse la Legea privind avertizorii de integritate includ prevederi explicite referitoare la protejarea identității avertizorilor și la regimul datelor cu caracter personal. Astfel, este stabilită obligația generală de a păstra confidențialitatea identității avertizorului și a oricăror alte date personale aferente, cu excepția situațiilor limitate și justificate de lege.

De asemenea, proiectul prevede obligația autorităților competente de a informa avertizorul în mod expres și scris în cazul în care identitatea sa urmează a fi dezvăluită, ceea ce asigură respectarea principiilor transparenței, proporționalității și necesității. Aceste măsuri sunt în deplină concordanță cu legislația națională privind protecția datelor cu caracter personal și cu Regulamentul (UE) 2016/679 (GDPR), prevenind abuzurile în prelucrarea sau divulgarea datelor sensibile.

Prin urmare, impactul asupra datelor cu caracter personal este gestionat în mod echilibrat și prudent, asigurând o protecție solidă a identității avertizorilor, cu excepții clar reglementate, pentru a nu compromite dreptul la apărare sau interesul public. Modificările legislative propuse susțin un cadru incluziv și echitabil, care contribuie la consolidarea egalității de șanse în raportarea neregulilor și în protecția împotriva represaliilor. Extinderea protecției legale și asupra facilitatorilor, persoanelor terțe și entităților juridice asociate avertizorilor, indiferent de statutul lor profesional sau personal, reflectă un angajament clar față de nediscriminare și respectarea egalității de tratament.

4.5. Impactul asupra mediului

Proiectul de lege are un impact pozitiv asupra mediului, și anume prevederile propuse vor contribui la prevenirea și detectarea timpurie a încălcărilor legii de mediu, asigurând că orice acțiune sau neglijență care ar putea afecta negativ mediul este raportată și gestionată în mod eficient în interiorul entității. Prin instituirea canalelor interne de raportare și a procedurilor de examinare a dezvăluirilor, se va contribui la identificarea riscurilor care ar putea genera daune semnificative asupra ecosistemelor, sănătății publice și siguranței.

Mai mult, această măsură sprijină responsabilitatea socială a întreprinderilor și alinierea la standardele europene privind protecția mediului, contribuind la o cultură organizațională transparentă și etică. În plus, prin evaluarea riscurilor specifică fiecărei entități, se asigură că obligația de a institui canale interne de raportare este proporțională cu potențialul impact asupra mediului.

Aceste modificări legislative sunt esențiale pentru consolidarea mecanismelor de protecție a mediului, prevenind poluarea și alte daune, și pentru încurajarea unui comportament responsabil în rândul tuturor actorilor economici, inclusiv a celor mai mici entități.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

În Declarația de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației nr. 31/02-126-9957 din 24.09.2025 s-a constatat transpunerea parțială a Directivei (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, CELEX: 32019L1937, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L305/17 din 26 noiembrie 2019, așa cum a fost modificată ultima dată prin Directiva (UE) 2024/1760 a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iunie 2024. care are drept obiectiv instituirea unui cadru juridic clar și uniform pentru raportarea încălcărilor și asigurarea unui nivel înalt de protecție a persoanelor ce divulgă informații privind încălcări ale legii în cadrul raporturilor de muncă.

De asemenea, proiectul a fost supus unei analize de compatibilitate din partea Comisiei Europene, care, în mare parte, a susținut modificările propuse. Totodată, Comisia a formulat o serie de recomandări și observații ce vizează sporirea clarității și asigurarea unei transpuneri complete și corecte a Directivei. Aceste aspecte au fost analizate și reflectate în tabelul de sinteză, fiind integrate corespunzător în conținutul proiectului.

5.1. Măsurile normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

a) Obiectivele actului juridic UE

Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, care stabilește un cadru juridic unitar la nivelul Uniunii Europene destinat protecției persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, cunoscute ca „avertizori de integritate”. Astfel, Directiva instituie standarde minime comune care garantează un nivel ridicat de protecție pentru cei care, în context profesional, dezvăluie informații privind fapte ilicite ce afectează domenii de interes public precum achizițiile 2 publice, serviciile financiare, siguranța produselor și a transporturilor, protecția mediului, sănătatea publică, protecția consumatorilor sau protecția datelor cu caracter personal. Directiva reglementează obligația statelor membre de a institui canale interne și externe de raportare sigure și confidențiale, stabilește mecanisme de tratare a raportărilor și de investigare a încălcărilor semnalate, precum și măsuri împotriva represaliilor îndreptate împotriva persoanelor care efectuează raportări. În același timp, prevede garanții procedurale atât pentru avertizori, cât și pentru persoanele vizate de raportări, consacră dreptul acestora la confidențialitate și acces la căi de atac efective, și impune sancțiuni eficiente pentru obstrucționarea raportării sau pentru raportările false efectuate cu rea-credință. Scopul directivei este de a consolida aplicarea

dreptului Uniunii, de a proteja interesul public și de a încuraja raportarea neregulilor prin asigurarea unui climat de încredere și protecție pentru avertizori.

b) Gradul de transpunere a actului juridic al UE, precizându-se dacă transpunerea este totală, parțială sau selectivă

Prin prisma *Directivei (UE) 2019/1937*, în proiectul de lege au fost preluate și transpuse prevederile art. art. 2 (1) lit. b) și c), art. 3 (1), (4); art. 4 (1) lit. a), c) și d), (4) lit. a), b) și c); art. 5 pct. 5, 3, 10 și 11; art. 6 (1) lit. a) și (4); art. 8 (3), (4), (5), (6), (7), (8) și (9); art. 9 (1) lit. f), g) și (2); art. 11 (2) lit. b), f) și (3); art. 12 (2), (3) și (4) lit. a); art. 13 lit. b) și f); art. 14; art. 15 (1) lit. (ii) și alin. (2); art. 16 (1) și (3); art. 18 (2) lit. (a); art. 19; art. 21 (1), (3), (6), (7) și (8); art. 22 (2) și (3), art. 23, art. 26 (2) și (3) și art. 27 (2) și (3) din Directiva menționată, care au drept scop instituirea unui cadru consolidat de garanții în favoarea avertizorilor de integritate și extinderea protecției legale și asupra altor subiecți expuși riscurilor de represalii. Aceste prevederi asigură :

- extinderea sferei de aplicare a măsurilor de protecție și asupra facilitatorilor, persoanelor terțe care au legături profesionale cu avertizorii și entităților juridice afiliate acestora, recunoscând riscul real de represalii indirecte împotriva acestor categorii;
- garantarea unui regim unitar de confidențialitate cu privire la identitatea tuturor subiecților implicați în procesul de raportare;
- crearea unor canale de raportare funcționale și sigure, adaptate inclusiv nevoilor întreprinderilor mici și mijlocii, prin posibilitatea partajării resurselor;
- instituirea expresă a dreptului la reparația integrală a prejudiciului suferit în urma represaliilor, indiferent dacă victima este avertizorul direct sau o persoană conexă;
- interzicerea absolută a sancționării avertizorilor pentru divulgările legale, precum și recunoașterea posibilității acestora de a invoca raportarea ca mijloc de apărare juridică.

Evaluând gradul de realizare a angajamentelor de transpunere și implementare a Directivei 2019/1937, proiectul național reprezintă un exercițiu de continuitate a armonizării legislative în domeniul avertizărilor de integritate, ori Directiva 2019/1937 a constituit obiect al transpunerii parțiale prin Legea nr. 165/2023. Astfel, proiectul național, asigură transpunerea parțială a actului UE.

Potrivit **declarației de compatibilitate**, în urma examinării proiectului național și a prevederilor legii în raport cu Directiva UE, s-au constatat următoarele aspecte principale:

-scopul legii (art. 2) trebuie completat cu obiectivele privind încălcările ce afectează interesele financiare ale UE și piața internă, conform Directivei.

-noțiunea de „încălcare a legii” trebuie extinsă și la dispozițiile actelor Uniunii Europene.

-definiția avertizării de integritate trebuie clarificată – raportarea poate fi orală sau scrisă.

-condițiile de protecție pentru avertizori sunt mai restrictive decât în Directivă și necesită ajustare.

-**tratamentul raportărilor anonime** este prea limitativ comparativ cu norma UE.

-trebuie **transpus art. 6(4)** din Directivă privind raportările către instituțiile UE.

-**art. 5(7)** privind entitățile private sub 50 de angajați nu transpune corect art. 8(4) din Directivă și trebuie revizuit.

-lipsesc prevederi privind **notificarea Comisiei Europene** (art. 8(8) din Directivă).

-**art. 12** trebuie completat cu obligația de a informa clar despre procedurile de raportare externă, precum și transpunerea **art. 11(2)(f)** privind transmiterea informațiilor către instituțiile UE pentru investigații.

De asemenea, proiectul a fost supus unei analize de compatibilitate din partea **Comisiei Europene**, care, în mare parte, a susținut modificările propuse. Totodată, Comisia a formulat o *serie de recomandări și observații* ce vizează sporirea clarității și asigurarea unei transpuneri complete și corecte a Directivei.

În general, Comisia a subliniat necesitatea includerii unor prevederi exprese potrivit cărora încălcările legii vizează atât legislația națională, cât și actele Uniunii Europene aplicabile în domeniile reglementate. De asemenea, au fost revizuite condițiile de acordare a măsurilor de protecție a avertizorilor de integritate, în spiritul și în conformitate cu cerințele Directivei, precum și noțiunea de „încălcare a legii”, în vederea asigurării unei interpretări clare și cuprinzătoare.

Toate propunerile și obiecțiile înaintate au fost analizate și înserate în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor aferent proiectului de lege.

5.2. Măsurile normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

În contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de armonizare a legislației naționale cu acquis-ul Uniunii Europene, se impune transpunerea integrală a dispozițiilor Directivei (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii. Necesitatea acestor măsuri normative derivă din obligația de aliniere la standardele europene în materia protecției avertizorilor de integritate, prin instituirea unor garanții clare și eficiente privind raportarea încălcărilor legii și protejarea persoanelor care acționează în interes public.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În conformitate cu art. 20 [etapele principale ale legiferării] din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției (la compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Registrul proiectelor de acte normative*) a fost publicat [anunțul](#) privind inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate (alinieră integrală la Directiva 2019/1937).

Totodată, în scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, același [anunț de inițiere](#) se regăsește și pe platforma guvernamentală [particip.gov.md](#).

La ședința Secretarilor generali din 15 septembrie 2025, s-a decis remiterea spre avizare și consultare publică a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (*consolidarea mecanismului de protecție în domeniul avertizărilor de integritate*), fiind înregistrat în Cancelaria de Stat cu numărul unic 724/MJ/2025. Prin urmare, proiectul a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la compartimentul Transparența decizională, directoriul Proiecte de acte normative remise spre coordonare, rubrica [Registrul proiectelor de acte normative](#) și pe portalul www.particip.gov.md.

Prin **scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 18-69-9670** din 16 septembrie 2025, proiectul de act normativ înregistrat cu număr unic 724/MJ/2025 **a fost transmis spre avizare**: Cancelariei de Stat, Centrului de Armonizare a Legislației, Ministerului Finanțelor, Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Culturii, Ministerului Sănătății, Ministerului Mediului, Ministerului Energiei, Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor, Procuraturii Generală, Grupului de lucru al Comisiei de Stat pentru reglementarea activității de întreprinzător, Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Avocatului Poporului și Centrului Național Anticorupție.

Suplimentar, prin scrisoarea Ministerului Justiției nr. 03/9126 din 17 septembrie 2025, proiectul de act normativ a fost transmis spre avizare și consultare publică și către: A.O., „Institutul de Reforme Penale”, A.O. „Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției”, A.O. „Transparency International Moldova”; A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”, Uniunii Avocaților din RM și Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

În procesul de avizare au prezentat obiecții, propuneri și recomandări: Centrul de Armonizare a Legislației, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Energiei, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală, Grupul de lucru al Comisiei de Stat pentru reglementarea activității de întreprinzător, Avocatul Poporului, Centrul Național Anticorupție, A.O. „Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției”, A.O. „Transparency International Moldova” și A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”.

Au prezentat lipsă de obiecții, propuneri și recomandări: Ministerul Culturii, Cancelaria de Stat, Ministerul Apărării, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Agenția Națională pentru Reglementarea în Energetică, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Mediului, Centrul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Ministerul Finanțelor și Consiliul Superior al Magistraturii.

Din avizele prezentate asupra proiectului de lege, înregistrat cu numărul unic 724/MJ/2024, au fost extrase acele compartimente care vizează obiectul de reglementare a prezentului proiect. Toate propunerile și obiecțiile înaintate au fost

analizate și inserate în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiectul de act normativ.

În procesul de avizare repetată au fost recepționate propuneri de la: Centrul Național Anticorupție, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, Ministerul Afacerilor Interne, Oficiul Avocatului Poporului și Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

Obiecțiile, propunerile și recomandările recepționate sunt reflectate în sinteza aferentă proiectului.

Au prezentat lipsă de propuneri și obiecții: Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății, Ministerul Mediului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Culturii, Ministerul Energiei, Cancelaria de Stat, Centrul de Armonizare a Legislației, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal și Centrul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat.

Nu au prezentat avizele/recomandările în procesul de avizare repetată: Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării și Grupul de lucru al Comisiei de Stat pentru reglementarea activității de întreprinzător.

7. Concluziile expertizelor

Prin declarație de compatibilitate nr. 31/02-126-9957 din 24.09.2025 întocmită de Centrul de armonizare a legislației s-a solicitat revizuirea proiectul național și instrumentele de armonizare (clauza de armonizare și Tabelul de concordanță) potrivit recomandărilor. Ulterior, proiectul a fost supus și unei analize de compatibilitate din partea Comisiei Europene, care, în mare parte, a susținut modificările propuse, formulând totodată o serie de recomandări și observații menite să asigure o transpunere completă și corectă a Directivei, precum și sporirea clarității prevederilor. Totodată, versiunea definitivată a proiectului a fost supusă unor consultări suplimentare cu Comisia Europeană în scopul validării conținutului acestuia. Propunerile experților au fost integrate în proiectul de lege. Astfel, toate propunerile și obiecțiile înaintate de către Comisia Europeană au fost analizate și inserate în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiectul de lege nominalizat.

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative* și ale pct. 230 din *Regulamentul Guvernului*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 610/2018*, Ministerul Justiției, prin scrisoarea nr. 03/11263 din 18 noiembrie 2025, a remis spre expertizare proiectul de lege. În baza Raportului de expertiză anticorupție Nr. ELO25/10963 din 24 noiembrie 2025 s-a concluzionat că, în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile art.8 lit.a) al *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*.

Nota de fundamentare a proiectului întrunește parțial exigențele de tehnică legislativă statuate de prevederile art.30 lit.a)-f) al *Legii nr. 100/2017 cu privire la*

actele normative. Prin urmare, se recomandă autorului proiectului completarea notei de fundamentare cu referințe ce vizează impactul organizatoric și financiar al amendamentelor propuse asupra activității nemijlocite a CNA în vederea asigurării îndeplinirii eficiente a atribuțiilor suplimentare propuse prin proiect (înstituirii unei subdiviziuni separate, precum și majorării efectivului de personal). Implementarea prevederilor propuse, pot contribui la realizarea interesului public vizat de proiect, fapt care nu este detrimentul interesului public general (în sensul prevăzut de prevederile *Legii integrității nr.82/2017*).

Respectiv, toate obiecțiile și recomandările din raportul de expertiză anticorupție au fost analizate și înserate în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiectul de lege nominalizat.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Adoptarea proiectului de lege va impune modificarea cadrului normativ intern ale entităților publice și private cu noile prevederi legislative, asigurând astfel conformitatea cadrului normativ intern cu noile prevederi legislative.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

În termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, entitățile publice și private vor aduce în concordanță actele sale interne cu prevederile prezentei legi.

Ministru

Vladislav COJUHARI